

53503

Spouhapp
Rayhenburg

TAČJA

1903.

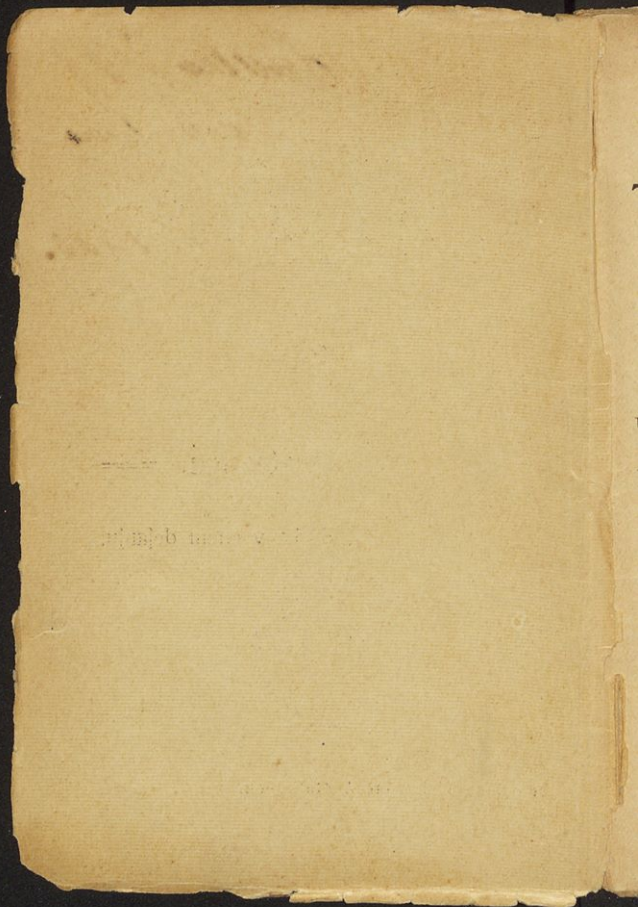
= 2 =

Bratranec. ==

Burka v enem dejanju.

»Goriška Tiskarna« A. Gabršček. = = = =

40b

Št. 2.

TAČJA

Zbirka gledaliških iger.

Ureja

Fran Govékar o o o o o

53503

V GORICI 1902.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Bratranec.

Burka v enem dejanju.

Češki spisal JOSIP ŠTOLBA.

IN = 030002432

Osobe:

Gospica DOBSKA,
ZORA, hišina,
LIZIKA, služkinja,
IVAN, sluga,
LIPE LENOVIČ.

Dejanje se vrši v stanovanju gospice Dobske.

Soba pri gospici Dobski. Na desni in levi duri. Dva vhoda v ozadju. Na levi v ospredju omara za knjige, zagrnjena z zaveso.

PRVI NASTOP.

Ivan dremlje na zofi. Lenovič trka zunaj na duri.

Ivan (se zdrami in skoči kvišku.) Zdi se mi, da je nekdo trkal. — Noter!

Lenovič (vstopi.) Ali stanuje tu gospica pl. Dobska?

Ivan (meri ga z očmi; zaničljivo.) Obžalujem; naša gospica ni plemenita, imenuje se samo gospica Dobska.

Lenovič. No, to nič ne dé; kar ni, se lahko še zgodi. Ali, prijatelj, zdi se mi, da ste malo čmerni. Morebiti ste pravkar sladko spali, a jaz sem vas zbudil?

Ivan (zdeha se mu.) Uganili ste.

Lenovič (zase.) Neotesanec! Zamašiti mu moram usta in žrtvovati zadnjo desetico. (Išče po žepih.) Prijatelj, čašica črne kave bi vam ne škodovala. (Stisne mu desetico v roko.)

Ivan (se prikloni.) Lepa hvala, milostivi gospod! Kaj ukazujete, če smem vprašati? (Pogleda v pest, zase) „Mizerija“, desetico mi je dal; ali bolje nekaj nego prav nič.

Lenovič. Čital sem v časopisu inserat, da išče vaša gospica tajnika.

Ivan. Da, iščemo ga, in glavo zastavim, da želite dobiti to službo.

Lenovič. Gotovo ste z (Vrhniko), ker ste tako prebrisani.

Ivan (presenečen.) Kdo vam je povedal?

Lenovič. Torej ste res (Vrhničan)? Aj, potem sva pa rojaka.

Ivan. Kaj, vi ste tudi z (Vrhniko)? — Pri moji veri, vaš obraz se mi zdi tako znan.

Lenovič. Ali se ne spominjate več učitelja Lenoviča? Njegov sin sem.

Ivan. Lenovič? Pasja dlaka, Lipe Lenovič, moj najboljši tovariš iz otroških let, s katerim sva napravila toliko burk in radi katerega sem bil tolikrat tepen in lasan! — O, to me pa neizmerno veseli! Prosim vas, sedite in vzemite desetico nazaj.

Lenovič (spravi desetico.) Prav, kadar bodem imel več, takrat te bogatejše obdarim.

— Ali jaz se nikakor ne morem spomniti tvojega imena.

Ivan. Janez, Janez! — Tukaj mi pravijo sicer Ivan; — ali jaz sem bil in ostanem Janez. — Ali več ne veste, kako sva cvetno nedeljo plezala skupaj na zvonik? — Ha, ha, ha!

Lenovič. Ha, ha, ha! Istina; krasno je bilo! (Zase.) Začeti moram drug razgovor, sicer ne bode nehal pripovedovati teh otročarij. (Glasno.) Dragi Ivan, zelo me veseli, da sem te našel; gotovo imaš mnogo upliva v tej hiši in nadajam se, da mi ne odrečeš svoje pomoči.

Ivan. Bodite brez skrbi! — Ali zdaj mi povejte, kako se vam je godilo, odkar ste odšli v Ljubljano v šolo. — Gospod učitelj ni nikoli ničesar povedal o vas.

Lenovič (zase.) To pač rad verujem! (Glasno.) Dragi prijatelj, nekateri človek rodi se samo zato, da trpi in trpi, obupa in skoči v (Ljubljano).

Ivan. Prosim vas, bodite tako dobri!

Lenovič. Ne boj se, jaz gotovo ne storim tega, ker je proti mojim načelom. Vaš inserat, kateri sem prav slučajno dobil

v roko, dozdeva se mi migljaj sreče, in upam, da mi bo bodočnost lepša nego mi je bila minulost. Našel sem tebe in ti mi nedvomno pomoreš, da dobim službo tajnika. Veruj mi, ne boš se trudil zaman.

Ivan. Tajnik vam ne uide, ni se vam bati. Kje pa naj dobi naša gospica boljšega tajnika? Gotovo ste se mnogo učili, videli veliko sveta, — kratko in malo: vsa svojstva imate za tajnika. Ali svetujem vam...

Lenovič. O, moram te objeti! (Objame ga.) Tako, dragi moj, zdaj pa govori.

Ivan. Vidite, služkinja in jaz sva grozna prijatelja; to vam je izvrstna dušica. Te se morate lotiti; ona vas priporoči hišini, in kar hišina reče gospici, tisto obvelja. Ali, kakor pravim, pridobiti si morate najpreje Liziko.

Lenovič. Nič ne skrbi, to umejem!

Ivan. No, preveč se ji ne smete dobrikati, — ker sva — Lizika in — jaz — no, saj veste — ha, ha, ha?!

Lenovič. Že razumem; ti navihaneč, ti! No, ni se ti treba bati.

Ivan. Izvrstno misel imam. — Da napravite na Liziko boljši vtis, porečem ji, da ste moj bratranec.

Lenovič. Janez, ti si Janez vseh Janezev!

Ivan. Čakajte, pokličem jo, tu zraven je v svoji sobici. (Gre k desnim vratom) Liza, Lizika, pojdi malo sem!

Lizika (za kulisami.) Kaj pa hočeš že zopet? Človeku ne daš niti trenutka pokoja.

Ivan. To je glasek, kaj?

Lenovič. Kakor slavčkov.

Ivan. Podvizaj se, poset imam.

Lizika (kakor zgoraj.) Poset? Takoj pridem!

DRUGI NASTOP.

Prejšnja. Lizika.

Ivan. Lizika, misli si to radostno iznenadenje; moj bratranec je tu.

Lenovič. Dovolite mi, krasna gospica, napraviti vam udani svoj poklon. Moj sorodnik mi je povedal o vas toliko lepega in blagega, da sem v istini goreče želel, izpoznati vas, ljuba gospica Lizika. In le površen pogled na vas zadostuje mi, da sem uverjen o istinitosti hvale, katero sem pravkar čul iz ust svojega sorodnika.

Ivan (zase.) Ta pa zna!

Lizika (sramežljivo.) O, prosim, prepri-
jazni ste! Tudi mene jako veseli, da mi je
čast! — (Zase.) Moj Bog, kako lepo zna go-
voriti!

Ivan. Lizika, moj bratranec bi te rad
nečesa prosil.

Lenovič. Za to je še časa; prepričan
sem, da mi gospica pomore.

Lizika. Kolikor mi bo mogoče.

Lenovič. Lizika, izvrstno dekle ste;
mislil sem si takoj, da mora bivati v tako
krasnem telesu tudi blaga duša.

Lizika. (sramežljivo.) Pojdite, spravljate
me v zadrego!

Ivan. Ali slišiš, Lizika? Jaz sem ti to
že tudi večkrat povedal.

Lenovič. Vidite, da ne lažem. Ta ljubki
obrazek! (Vščipne jo v lice.)

Ivan (vleče Liziko za krilo; Lenoviču.) Oho,
kaj pa počenjate?

Lizika (strogo.) Kakšno vedenje je to,
Ivan?

Lenovič. Moj Bog, to ni vendar nič hudega, če Liziko pobožam po licu; ti si jo gotovo tudi že.

Ivan. To je vse kaj drugega, jaz sem —

Lizika. Nič nisi! Pojdi v sprednjo sobo in poslušaj, če kdo pride.

Ivan (praska se za ušesi.) Ali --!

Lenovič (Ivanu.) Saj menda vendar nisi ljubosumen? Le ne boj se; govoriti hočem ž njo samo radi tajništva. Vsekakor bo najpametnejše, če odideš in naju pustiš sama.

Ivan. No, če ni drugače —! Ali toliko vam pa pravim — ne delajte — — (Preči mu s prstom in neodločen odide.)

Lenovič. Tako, zdaj sva sama, ljuba Lizika; govoriva torej o moji prošnji.

Lizika. Že poslušam.

Lenovič. Vsestransko so me zagotavljali, da ste vi ključ k tej hiši — reči bi moral prav za prav: zlati ključ. Krasna Lizika, jaz želim vstopiti v vašo hišo, toda, ako mi ta zlati ključ ne odpre, ostati bom moral zunaj.

Lizika (radostno.) Pri nas hočete vstopiti? Pa menda vendar ne za tajnika?

Lenovič. Dà, gospica.

Lizika. Ali kako je to, da iščete službe?

Lenovič. Takoj vam pojasnim. Hrupno življenje mi je omrzelo, zato iščem zavetišča, kjer bi mi bilo možno mirno živeti. To je vzrok, da želim vstopiti pri vaši gospici.

Lizika. O, služba tajnikova pri nas je zelo dobra. Naša gospica ima sicer svoje posebnosti, toda ako se ji zna kdo prikupiti, potem je vse dobljeno. Kar pa se tiče miru, katerega iščete, ne vem, kako bo. Opravka bi imeli preko glave.

Lenovič. Draga Lizika, vi ste me napačno razumeli. Meni je treba mirnega življenja, da se morem posvetiti svojemu poklicu, ločen od hrupnega življenja laškoživecev.

Lizika. A tako! Zdaj vas razumem. Naša gospica je zelo izobražena. Tajnik mora ji čitati razne knjige, ona mu narekava pisma in Bog ve, kaj vse še.

Lenovič. To bi mi zelo ugajalo. Ali vi, draga Lizika, morali bi se potruditi zame, da dobim službo tajnika. Verujte mi (prime jo za roko), ne bom vam nehvaležen.

Lizika (sramežljivo.) Hm, kar se tiče hvalenosti, na to pač dandanes človek ne sme računati.

Lenovič. Vi mi ne verujete, Lizika?

Lizika. Ne, ker ste mož.

Lenovič (zase.) Dozdevalo se mi je, da je zelo rahločutna; pa je nepričakovano trda; napeti moram že druge strune. (Glasno.) Ali ne zaupate možkim?

Lizika. Prav nič; vsi so lažnjivi.

Lenovič. Gotovo vas je že kdo varal.

Lizika. Motite se, gospod. Jaz sem zelo previdna.

Lenovič (prime jo zopet za rōko.) Lizika, ne obsojajte vseh radi nekaterih. Gotovo so moške, kateri znajo ljubiti, zvesto in trajno ljubiti, in k tem se prištevam tudi jaz.

Lizika. Tako mi je že marsikateri rekel.

Lenovič. Ali ne opazite, da radi tega nočem govoriti, ker se bojim, da me ne sliši Ivan, kateri vas —

Lizika (prekine ga.) Kaj vam pride na um! Naš Ivan je grozno domišljav. Če sem ž njim malo bolj prijazna, misli si takoj —

Bog vedi, kaj. Toda on je navaden sluga, jaz pa sem iz dobre rodbine; moj oče je bil uradnik.

Lenovič. Razumem vas, Lizika, Vi hočete višje. (Prime jo okoli pasa.) Morda bi bili zadovoljni s tajnikom?

Lizika (razvneta.) Kako, — kaj pravite, — s tajnikom? Ali mislite v resnici? Vi bi hoteli mene za ženo?

Lenovič (zase.) Grozno se ji mudi. (Glasno.) Za življenje, kakoršno si želim jaz, nedostaje mi edino le žene še — seveda, ako dobim tajništvo — in sicer take ženice, kakoršna ste vi.

Lizika. E, pojdite no; to kar tako pravite.

Lenovič. Lizika, če postanem tajnik, videla boš, ali bom možbeseda ali ne. Ali mi odrekaš svojo roko?

Lizika (veselo.) Moj Bog, gospa tajnica! Dobro, verujem vam. Toda varujte se, ako me prevarite, storim — ne vem kaj.

Lenovič. Ti dvomiš? Poglej mi v oči!

Lizika. Vi imate jako zapeljive oči, a vendar vam verujem.

Lenovič (objame jo.) O, ti dražestno bitje, ti angelček moj! (Tu nastopi Zora.)

TRETJI NASTOP.

Zora, Lizika, Lenovič. Pozneje Ivan.

Zora (vsklikne.) Za Boga, kaj vidim! Lizika!

Lenovič, Lizika (prestrašena skočita narazen.)

Zora (srdito.) Kaj se godi tu? — No, ali nimaš jezika?

Lenovič (zase.) To je gotovo, gospica! (Glasno, ponižno.) Ah, milostiva gospica, prosim vas, ne hudujte se name, jaz sem — jaz sem —

Lizika (tiho Lenoviču.) To je hišina.

Lenovič (zase.) Grom in strela — no, nič ne de!

Zora. Ali boš odgovarjala ali ne? Obvestiti moram takoj gospico, kakšni škandali se dogajajo pri nas.

Lenovič. Gospica, izvolite mi oprostiti. Važno opravilo me je privedlo k vam. Našel sem Liziko in dogovorila sva se — — e, e —

Lizika (zase.) Aha, že vem! (Zori.) Da je moj bratranec.

Zora. Kaj praviš, bratranec?

Lenovič (zase.) Izborna misel! (Glasno.) Dà, spoznala sva se. Videla se nisva od detinskih let; zato upam, da nama ne zamerite, ker nisva mogla zatajiti sorodniških čustev —

Zora. To je kaj drugega! (Zase.) Zelo uljuden človek. (Glasno.) Tu ni ničesar oporekati.

Lizika, Lenovič (istočasno.) Jako ljubeznivi ste, gospica.

Ivan (vstopi.) Aha, reč dobro napreduje; moram še jaz priložiti poleno. (Zori.) Gospica, Lizika ga vam je torej že predstavila? To me veseli! Izvrsten človek je, gospica.

Lizika (zgane se; zase.) Za Boga, če le ne izblebeta, da je njegov bratranec!

Zora. Kako, ti tega gospoda tudi poznaš? (Smehljaje.) Pa čemu vprašam? Ti in Lizika — to se razume!

Lizika (skrbno; zase.) Opozoriti ga moram, naj molči.

Ivan. Če ga poznam? Ha, ha, ha; saj je —

Lizika (prekine ga.) Moj bratranec; to se razume! (Kima mu, naj molči.)

Ivan (opazuje Liziko, čudeč se.)

Lenovič. Da, Ivan, veseli se, spoznala sva se, Lizika je moja sestričina.

Ivan. Pa vendar ne tudi z (Vrhnike)?

Lenovič. To ne; ali pokojni brat njene pokojne matere — je bil tudi pokoj — bil je tudi ujec moje pokojne tete po pokojnem očetu — no — in —

Ivan. Krasno sorodstvo.

Zora. Čuden slučaj nas združi mnogo-krat, to je istina! (Zvonjenje na levi.) Gospica zvoní, k njej moram; — z Bogom za zdaj! (Ozre se koketno na Lenoviča.)

Lenovič. Gospica, ali mi dovolite, da izkoristim to ugodno priliko in vas nečesa prosim?

Zora. Prosite? Mene? Aj, radovedna sem. (Zopet zvoní.) Oprostite me za trenutek, takoj se vrnem! Z Bogom! Na svidenje! (Odhajaje pogleda še jedenkrat izzivajoče koketno Lenoviča.)

Ivan. Prosim te, Lizika, razloži mi, kako je mogoče, da je gospod Lenovič tvoj bratranec?

Lizika (namigne Lenoviču, naj molči.) Vidiš, Ivan, to je takole: Hišina me ima zelo rada, zato sem si mislila, najbolje bo: predstavim ga za svojega bratranca.

Ivan. Ha, ha, ha; a tako!

Lenovič. Ali ni bila to duhovita misel, kaj?

Ivan (smeje se.) I, no, saj pravim, Lizika je Lizika! Ej, ta je navihana!

Lenovič. Zdaj pa mi še povejta, kako se mi je vesti napram hišini! (Stoji med Liziko in Ivanom; oba ga živo poučujeta in potezata vsak na svojo stran.)

Ivan. Laskajte se ji; to ugaja starim devicam.

Lizika. Bodite uljudni; toda pazite se, ona je stara koketa.

Ivan. Recite ji, da ste zaljubljen vanjo!

Lizika. Le hladni bodite, ona se hitro uname.

Ivan. Povejte ji, da jo obožujete!

Lizika. Ne pozabite, kaj ste mi obljubili!

Ivan. Natvezite ji, da jo že davno nosite v srečo!

Lizika. Skratka, bodite zelo previdni!

Lenovič. Hvala, hvala. Zdaj že vem, s kom imam opravka! Torej koketa je, pravita?

Ivan, Lizika (istočasno.) Pa kakšna!

Lenovič. Dobro, imam že načrt, kako jo pridobim. (Tiho Liziki.) Ne skrbi, prepričati te hočem, da mi je dana beseda sveta. (Istotako Ivanu.) Hvala, prijatelj, tvoj svet je izboren.

Ivan. Pozor, se že vrača!

Zora (vrne se.) Tu sem zopet, dragi prijatelj, da čujem vašo željo.

Lenovič (stopi na stran ter jo ogleduje; negotovo.)

Lizika (udano.) Prosim vas, gospica, pospešujte njegovo stvar; vse je odvisno od vas.

Zora (prijazno.) Videli bomo!

Lizika. Kako ste dobri; hvala vam že naprej! (Odide.)

Ivan. Prosim, gospica, moj — reči sem hotel — Lizikin bratranec je izvrsten dečko; vidite, gospica, jaz in Lizika — saj me izvolite umeti — ha, ha, ha, čemu se potezam zanj; on je v istini imeniten dečko in vreden vaše naklonjenosti. (Odide.)

ČETRTE NASTOP.

Zora, Lenovič.

Zora (vede se jako koketno.) Tako, dragi prijatelj, na uslugo sem vam! — Ali čemu ste naenkrat tako potrti!

Lenovič. Ah, gospica, ali se ne hudujete name?

Zora (čudeč se.) Jaz, čemu?

Lenovič. Ker sem bil toli smel, da sem vam sledil v to hišo.

Zora (iznenađjena.) Sledili? Kaj hočete reči s tem?

Lenovič. Ali vam je moj obraz popolnoma neznan?

Zora. Ne spominjam se —

Lenovič. Ah, seveda, kako si morem domišljati, da ste me opazili!

Zora. Opazila? Verujte mi, gospod, ne umejem vas.

Lenovič (bliža se ji.) Že dalje časa vas spremljam kakor senca.

Zora (radostno.) Vi, gospod?

Lenovič. Le dobro premislite!

Zora. Res, dozdeva se mi — dà, dà, menim, da se ne motim. Ali niste bili danes zjutraj pri maši v naši farni cerkvi?

Lenovič (zase.) Kar živim, še ne; toda nič ne de. (Glasno.) Torej ste me vendar spoznali?

Zora (naglo.) Stali ste prav v ozadju na desni, kaj ne!

Lenovič. Dà, v kotičku, kjer me ni bilo možno tako brž videti, odkoder pa sem vse natanko lahko opazoval. Gospica, vaše priznanje me neizrečno osrečuje.

Zora (zase.) To je izboren človek! (Glasno.) Vi ste srečni, ker ste bili z menoj slučajno istočasno v cerkvi?

Lenovič. Kaj pa, ako bi to ne bil samo slučaj?

Zora. Ne slučaj? Iz kakšnega vzroka pa?

Lenovič. Ne bodite trdosrčni, gospica, ako hočete slišati mojo izpoved, katere se bojim, zelo bojim, ker ne poznam vašega mišljenja o meni.

Zora. Ako vas more umiriti moja izjava, da mislim le dobro, tedaj se umirite. — Vi ste Lizikin bratranec, in kolikor jaz poznam njeno sorodstvo, so vsi pošteni ljudje.

Lenovič. Vaše besede, gospica, zvené mi kakor nebeška glasba.

Zora (požuga mu.) Vi laskač! — Ali pravkar ste rekli, — da se bojite, meni nekaj izpovedati.

Lenovič (zase.) Pri moji veri, da je ena stara silnejša nego deset mladih. (Glasno.) Reči vam moram, gospica, da sem vam zato sledil po vseh potih, da sem vas zato spremljal kakor senca, hodil za vami v cerkev in prišel končno celó v to hišo, ker ste me očarali in ker vas ljubim. (Zase.) Čast in hvala Bogu, povedano je!

Zora (topeča se blaženosti; zase.) O sladki, sladki glasovi ljubezni, kako dolgo vas že nisem slišala! (Položi Lenoviču glavo na ramo.) Ali smem to verjeti?

Lenovič. Ali še vedno dvomite? (Objame jo.) O Zora! (Zase.) To je bila grozna naloga.

Zora. Večni Bog, ali sanjam, ali bedim? Preje ste omenili, da imate neko prošnjo; govorite in bodite uverjeni, da jo vam izpolnim.

Lenovič. Dà, gospica, imam prošnjo, a tudi ta se tiče moje ljubezni.

Zora. Govorite, prosim vas!

Lenovič. Da bi mi bilo možno biti vedno v vaši osrečevalni bližini, sem sklenil, prositi za službo vašega tajnika.

Zora (radostno.) Kako, vi bi hoteli?

Lenovič. Dà, ako ste tudi vi zadovoljni s tem načrtom.

Zora. Kako ugoden slučaj! Službo dobi oni, katerega priporočim jaz. Zato menim, da vas smem imenovati že zdaj gospoda tajnika.

Lenovič (poljubi ji roko.) Vi me osrečujete — ali smem reči, gospa tajnica!?

Zora. O, vi ste res ljubezniv mož!

Lenovič. A da reč ne bo sumljiva, recite gospici, da sem vaš bratranec.

Zora. Izboren svet, prav to sem pre-mišljala. (Zunaj zvoni.) A zdaj z Bogom, moj dragi!

Lenovič (jo objame.)

Zora. Gospica me kliče; takoj se po-menim ž njo radi tajništva. Na svidenje, gospod tajnik! (Odide.)

Lenovič. Na svidenje, angel moj! (Otre si pot.) Hvala Bogu! Bil je neprijeten in trudapoln posel, a posrečil se je.

PETI NASTOP.

Lizika. Ivan. Lenovič.

Lizika (pomoli glavo skozi duri.) Kako ste opravili?

Ivan, Lizika (vstopita.)

Lenovič. Prav dobro, izborni! (Stoji med njima in se obrača vedno k onemu, kateri govori ž njim.)

Ivan. Ali ste se ji laskali?

Lenovič. To se umeje.

Lizika. Ali se niste izpozabili?

Lenovič. Kaj pa misliš!

Ivan. Ali se je naglo unemala?

Lenovič. Hipoma je gorela s plamenom.

Lizika. Ali je bila prijazna?

Lenovič. Zelo.

Ivan. Gotovo ste ji obljubili, da jo vzamete?

Lenovič. Moral sem.

Lizika. Kajne, bili ste hladni napram nji?

Lenovič. Kakor led.

Ivan (mane si roki.) To je izborno!

Lizika. Imenitno!

Lenovič. Nisem pričakoval, da se mi tako posreči.

Lizika, Ivan (istočasno.) Ali boste tajnik?

Lenovič. Rekla mi je, da mi ne more spodleteti.

Ivan (skrivnostno Lenoviču.) Ta misel o bratrancu je bila res imenitna, kaj ne?

Lenovič. Izvrstna!

Lizika. Ali sem mogla storiti kaj boljšega, nego izdati se za vašo sestrično?

Lenovič. Gotovo ne. Zato sem pa posnemal tvoj vzgled ter svetoval hišini, naj me gospici predstavi istotako za bratranca, da me gotoveje namesti tajnikom.

Lizika, Ivan (istočasno.) Kako?

Lenovič. Gospica mora misliti, da sem bratranec njene hišine; a hišina ne sme vedeti, da sem prav za prav Ivanov bratranec, še manje pa, da sem tvoj, Lizika.

Ivan. Presneto ste navihani!

Lizika. Skoro preveč navihani!

Ivan (tiho Lenoviču.) Zdaj morate pa vi meni pomoči, da dobim Liziko.

Lenovič. To se umeje, le ne skrbí.

Lizika. Da mi kmalu izpolnite dano besedo.

Lenovič. Kakor hitro se malo udomačim.

Lizika. Zdaj vas hišina nedvomno predstavi gospici. Bodite pozorni, govorite učeno; ona je zelo duhovita. Jaz je mnogokrat prav nič ne razumem.

Ivan. Jaz tudi ne; vi boste pa že vedeli, kako in kaj.

Lenovič. Nič ne skrbita, vse bo v redu.

Lizika. Korake čujem. Ostaviti vas morava. Z Bogom, ljubi bratranec. Dobro opravite!

Ivan. Gospod bratranec, želim vam isto. Pojdiva, Lizika! (Odideta.)

ŠESTI NASTOP.

Dobska. Zora. Lenovič.

Dobska. Veseli me! Tvoj bratranec, praviš?

Z o r a. Dà, milostiva gospica. Upam, da bo zadoščal vašim zahtevam in vam istotako zvesto služil, kakor jaz.

D o b s k a. Srečen slučaj! Pozdravljam vas, gospod Lenovič. (Lornjetuje.)

L e n o v i č. Smem li upati, milostiva gospica, da se uresničijo moje najiskrenejše želje?

D o b s k a (zase.) Prav prijeten človek. (Glasno.) Zorini prijatelji so mi vedno dobrodošli. Zdaj pa hočem govoriti z vami o tajniških poslih in ne dvomim, da imate vsa svojstva, katera so potrebna za ta posel. Zora, pusti naju sama.

Z o r a (odide.)

D o b s k a (sede na zofo.) Prosim, sédite.

L e n o v i č (sede.)

D o b s k a. Ali smem vedeti, s čim ste se pečali doslej?

L e n o v i č. Posebne stroke vam pač ne morem navesti, a to smelo trdim, da se bavim z umetnostjo; zanjo živim, ona mi je solnce, katero razsvetljuje temne steze mojega življenja.

D o b s k a (zase.) Kako poetično ! (Glasno.) Ah, ta sreča ! Tudi jaz sem iskrena in strastna častilka umetnosti in vede ; prvi pogoj mojemu tajniku je, da poleg blagajničnih knjig in dopisovanja študira z menoj estetiko.

L e n o v i č. Čutim se dvojno srečnega, ker me je usoda privela v vašo hišo. Edina moja želja je v tihi samoti živeti in posvečati se umetnosti in knjigam.

D o b s k a. Katera umetnost vam ugaja najboljše ?

L e n o v i č (v zadregi.) Po tem ne vprašujem ; da je le umetnost.

D o b s k a. Prav, ne da se vam ugovarjati. Ali jaz moram priznati, da cenim pesništvo najvišje, osobito dramatiko.

L e n o v i č. Dokaz vašega izbornega ukusa, milostiva gospica. Kaj je lepše nego gledališče ? Balet — trikó — kratka krila —

D o b s k a. Čitanje raznih knjig vkoreninilo je to prepričanje v meni. Kar nam podaja kiparstvo in slikarstvo v krasnih oblikah sicer — a vendar nemih — nemih (čudeč se) hm, nemih — (zase) kako neki se glasi to dalje (glasno) hm — to — dà, — to nahajamo

v dramatični umetnosti živo pred seboj. Ne samo, da vidimo, mi slišimo in čutimo.

Lenovič (zase.) Ta ženska je cel profesor. (Glasno.) Dà, istina — mi čutimo. — Divim se vaši sodbi.

Dobska (zase.) Divi se, pravi! (Glasno.) Veseli me, da tako soglasno mislite in čutite z menoj. Uverjena sem, da tudi vi onega nedosežnega velikana, onega Golijata med izvoljenci pesništva tako zelo cenite, kakor jaz.

Lenovič (zase.) Vrag vedi, katerega misli. (Glasno.) Uganili ste. On mi je uteha v temnih trenutkih mojega življenja, iz njega srkam — hm — da —

Dobska (navdušeno.) O, kdo more o nesmrtnem Shakespearu drugače govoriti? Jaz sicer ne umejem angleški; a vendarle nosim izvirnik tega velikana zmerom pri sebi. (Potegne knjigo iz žepa.)

Lenovič (zase.) Nekaj malega sem čul o njem pripovedovati. Zdaj moram kaj prikladnega reči. (Glasno.) Govorite mi od duše, milostiva gospica. Vsak izobraženec mora vaše nazore odobravati. Toda ako pogledamo

v življenje tega velikana, odreveneti moramo, če pomislimo, da moramo biti hvaležni le slučaju in da bi brez tega slučaja ne bila lavorika ovila njegovega čela.

D o b s k a (presenečena.) Slučaju? Kako mislite to?

L e n o v i č. Da je Shakespeare umrl kot dete, bilo bi njegovo ime svetu prav tako neznano, kakor moje. A ker je slučajno ostal živ, mogel je ustvarjati in postaviti si neminljiv spominek v človeški zgodovini.

D o b s k a (zase.) Zelo mi ugaja. (Glasno.) Vaša utemeljitev Shakespearove slave je jako duhovita. Da, slučajji provzročajo često velike in važne posledice.

L e n o v i č. Koliko talentov se izgubi radi neugodnih razmer! Imenujem vam samo enega, milostiva gospica, imenujem »Bren-celjna«, (zase) ta je edini slovenski dramatični pisatelj, katerega poznam.

D o b s k a. Žal, da govorite resnico. Zato pa je naša dolžnost, podpirati take talente. Za zelo nadarjenega smatram do zdaj še neznanega pisatelja veseloigre. »Velo lice, gorko srce,« katera je prodrla z velikim vspehom. Ali ste videli igro?

Lenovič (v zadregi.) Res — hm — nadarjen človek!

Dobska. Morda poznate pisatelja?

Lenovič. Ne, ne, nikakor ne! — Ne poznam —

Dobska. Meni se dozdeva, da ga poznate; (zagovori se) ali niste vi sami?

Lenovič. Jaz? (Zase.) Prav, če hoče, naj pa bo. (Glasno.) Ne gospica, motite se.

Dobska. Nikakor ne! Vi ste v zadregi — le priznajte!

Lenovič. Milostiva — priznam; toda rotim vas; ne zinite nikomur besedice o tem!

Dobska. Torej vendar? Pisatelj vese-loigre, katera je napravila tako senzacijo, hoče biti moj tajnik? (Poda mu roko.) Gospod, vi molčite? — O kako blagoslavljam to najino snidenje, v nepopisni radosti se topi moja duša! — Gospod, zaupali ste mi, razkrili svojo tajnost, prav, storiti hočem isto. (Gre k omari in jo odpre. Videti je mnogo rokopisov.) To sem spisala jaz; moji prvi poskusi so: pesmi, novele, romani. A tukaj v tem predalu so moja dramatična dela, katerim sem se docela posvetila. Gospod, to morate čitati.

Lenovič (zase.) Usmiljeni Bog, to bo pelinovec za bodočega tajnika. (Glasno.) Vi, gospica? Pozdravljam vas na — na (zase) zdaj mi ta vražja beseda ne pride na um (glasno) da — da — na »Parnasu« slovenskem.

Dobska (poda mu roko.) Vi ste ljubeznivi, nad vse ljubeznivi, živeli bomo rajski. Skupno delava, skupno proučavava, — kritikujeva — ah, gospod; to je najlepši trenutek mojega življenja.

Lenovič (poljubi ji roko.) In mojega tudi. Vi mi boste vodilna zvezda —

Dobska. Vi moj spremljevalec —

Lenovič. Prisegam vam zvestobo!

Dobska. Kako, gospod?

Lenovič. Mnogo sem čul pripovedovati o vaši navdušenosti za vse kar je lepega; želel sem se seznaniti z vami, hrepenel sem po trenutku, ko mi bo možno odkriti vam svoje srce.

Dobska. Kaj pravite?

Lenovič. Oprostite! Moja čuvstva so prekipela.

Dobska. Za Boga, morda me — ?

Lenovič (prekine jo.) Dà, samo za vas živim in za umetnost.

Dobska. Gospod, kaj čujem? Vi, pisatelj — slavní pesnik — ali govorite resnico?

Lenovič (poklekne k njenim nogam.) Dvo-
mite li?

Dobska (radostno.) Ne, ne, čemu bi dvomila! Vsa sem zmešana od same sreče! — Vstanite, gospod!

Lenovič. Ne preje, da me dvignete.

Dobska (poda mu roko.) Evo vam moje roke.

Lenovič (vstane in jo objame.) O, kako me osrečujete! Ta hip spajata se duši, kateri imata isti vzvišeni smoter.

Dobska. Kako krasna bodočnost naju čaka! Dovolite, da vas zdaj ostavim. Svoja prekipevajoča čuvstva vliti moram na papir. — Tu je vhod k vašim sobam. (Kliče.) Zora!

Zora (nastopi.)

Dobska (Zori.) Hvalo ti na priporočilu tega izbornega moža. — Spremi me v mojo sobo. — Na svidenje, gospod tajnik! (Odide z Zoro pevaje:)

Mila, mila lunica!

Lenovič (sam.) Ali sanjam, ali bedim?
— Kaj takega nisem še doživel. Dosegel sem brez vsega truda mastno tajništvo. Pridobiti si naklonjenost tako bogate dame, ni malenkost. Vse to je storila moja diplomatska spretnost. Obljubiti vsakemu, kar hoče, pritrditi vsakemu, naj govori še take neumnosti, to je edini pot, kateri vodi do smotra. Sicer je gospica že malo preveč jesenska; a kaj leta — denar je glavna stvar in bogata je, zelo bogata. Ali kaj naj počnem zdaj s služkinjo in hišino? — vseh treh vendar ne morem vzeti! — Iz hiše morata in Ivana posljemo za njima. — Takoj pričnem delovati pri gospici na to.

SEDMI NASTOP.

Zora. Lenovič. (Pozneje.) Lizika.

Zora (nastopi.) No, dragi prijatelj, ali sem uganila ali ne?

Lenovič. Gospica, prorokovali ste izborna.

Zora. Ali veste, da ste očarali gospico? Čisto izpremenjena je. Ne govori nič drugega nego o vas, in zahvalila se mi je večkrat za moje priporočilo.

Lenovič. Mojo najsrčnejšo zahvalo —!

Zora (prekine ga.) Pustite to, dragi moj; čemu z menoj govoriti o zahvalnosti? Bolje bo, da o tem izpregovorite besedico z gospico; jaz sem jo pripravila že nekoliko na to, govoreč o nekaterih premenah mojega stališča.

Lenovič (zase.) Grom in strela, slabo kaže! (Glasno.) Ali ste imenovali mene?

Zora. Ne; skušala sem ji po ovinkih razkriti svoje mnenje.

Lenovič. No, in gospica?

Zora. Ni mi oporekala. — Zato mislim, da bi takoj vi sami —

Lenovič. Sam? (V zadregi.) Zdaj — takoj — glejte! — Ali preje se moram tu malo udomačiti.

Zora (položi mu roko na ramo.) Umejem vas; bojite se gospice. Prav, povem torej jaz gospici —

Lenovič. Ali —!

Lizika (nastopi in ostrmi.) Kaj vidim?

Zora (zlovoljna stopi od Lenoviča.) Kaj hočeš?

Lizika (negotovo.) Hm — hotela sem — prišla sem, da poizvem, kako se je godilo mojemu bratrancu pri milostivi gospici.

Zora. Prav srečen je bil; je že tajnik.

Lizika. Zelo me veseli! (Zase.) Kako se je naslanjala in obešala nanj; gotovo mi ga hoče izneveriti.

Lenovič. Hvala ti, Lizika! — Gospica me je sprejela za svojega tajnika in mi odkazala celó stanovanje moje; hočem si ga ogledati. (Tiho Zori.) Ne recite ničesar gospici; sam bom govoril ž njo. (Odide.)

Zora (namigne mu prijazno z roko k slovesu.)

Lizika (zase.) Oho, iz tega ne bo nič, temu mora biti konec; takoj poprosim gospico. — A, saj prihaja.

OSMI NASTOP.

Dobska. Zora. Lizika.

Dobska (nastopi zelo vesela.) Ljuba otroka, davno že nisem bila tako vesela, kakor danes. Moj novi tajnik je mož, kakoršnega sem si želela. V njem sem našla biser in zahvalna moram biti tebi zanj, draga Zora. Tvoj bratranec je res izvrsten mož.

Z o r a. Zato sem ga vam priporočila, gospica.

D o b s k a. In kako naj ti povrnem? Ako si česa želiš, povej mi; ničesar ti ne odrečem.

Z o r a (zase.) To je najugodnejša prilika. (Glasno.) Predobri ste, milostiva gospica; ali jaz si skoraj ne upam —

D o b s k a. Govori, drago dete! Ako je izpolnitev tvoje želje zavisna od mene, potem bodi brez skrbi.

Z o r a. Prosila bi vas, — milostiva gospica — da mi dovolite, omožiti se.

D o b s k a, L i z i k a (obenem.) Omožiti?

D o b s k a. Ti me hočeš ostaviti?

Z o r a. Nikakor ne; želim vam služiti tudi v svojem novem stanu.

D o b s k a. Ako je tako, potem nimam ničesar proti temu.

L i z i k a (stopi naprej.) Milostiva gospica, ker govorite o svetem zakonu, drznem se tudi jaz najponižneje prositi vas, da dovolite tudi meni omožiti se.

D o b s k a. Ti tudi?

Z o r a (zase.) Aha, ta hoče Ivana.

Dobska. Naj bo; danes sem predobre volje, da bi mogla komu kaj odreči. Priznati vama moram, da tudi meni rojé enake misli po glavi. Kdo ve, ljuba otroka, ali vse tri ne stopimo isti dan pred oltar.

Zora, Lizika (čudeč se istočasno.) Kako, milostiva gospica, vi tudi?

Zora. Torej ste se vendar usmilili gospoda svetnika, kateri že tako dolgo prosi vaše roke?!

Dobska. Motiš se, draga Zora; jaz mislim na nekoga drugega.

Zora, Lizika (objednem.) Na katerega?

Dobska. Ali jaz vaju niti vprašala nisem, kdo sta vajina izvoljenca: imenujta ju, potem vama povem jaz svojega.

Lizika. Sramujem se, gospica —

Zora. Saj poznate mojo deviško občutljivost.

Dobska. Brez ovinkov!

Lizika. Moj bodoči je — (Zori.) Povejte vi preje!

Zora. Mož, kateri si je pridobil moje srce — je — hm —

Dobska. Čakajta, jaz vaju hočem osrčiti!
— Omožiti se mislim s svojim tajnikom.

Lizika, Zora (istočasno.) Z gospodom
tajnikom? (Vse tri stojé kakor okamnele. Prva
se zave Dobska in za njo Lizika.)

Dobska. In kdo je tvoj ženin?
(obenem.)

Lizika. In vaš bodoči?

Zora (negotovo.) Naš novi gospod tajnik.

Dobska, Lizika. To ni mogoče!

Dobska (Liziki.) No, in tvoj?

Lizika. Tudi gospod tajnik.

Dobska, Zora (odreveneli.) To ni možno!

Dobska. Saj mi je vendar pred neko-
liko trenutki priznal, da me ljubi. "

Lizika, Zora (vsklikneti.) Večni Bog!

Lizika. To je gotovo pomota.

Dobska (ostro.) Zakaj?

Lizika. Ker je meni obljubil, da me
vzame.

Dobska. Tebi je obljubil?

Lizika. Dà, še celo prisegel je.

Zora. Meni tudi.

D o b s k a. Kako? Tebi tudi? O, to je ne-
čuveno izdajstvo!

Z o r a. O, kakšna sramota!

L i z i k a. Znorim!

D o b s k a (Zori.) Ali kako ti je mogel to
obljubiti; saj je tvoj bratranec.

L i z i k a (prestrašeno.) Moj Bog, zdajle bo
ropot!

Z o r a (v zadregi.) Bratranec — on je —
ne, on ni — povedati moram: on ni moj
bratranec, ampak Lizikin.

D o b s k a. Ne tvoj? — Nalagala si me
torej? O, to je grozno!

Z o r a (boječe.) Storila sem to Liziki na
ljubo.

D o b s k a (Liziki.) Kako si se mogla drz-
niti, priporočati Zori takega potepuha?

L i z i k a (pade na koleni.) Usmilite se me,
milostiva gospica, odpustite mi; (ihteč) saj ni
moj bratranec.

D o b s k a, Z o r a (docela presenečeni.) Ne?!

L i z i k a. Ivanov bratranec je.

D o b s k a, Z o r a (istočasno.) Ivanov?

DEVETI NASTOP.

Ivan. Prejšnje. (Pozneje.) Lenovič.

Ivan (nastopi zelo pobit s pismom v roki.)
Ali me je kdo klical?

Dobska. Poberi se iz moje hiše!

Zora. Kar nemudoma!

Lizika. Pri tej priči!

Dobska. Vtihatapiti takega bratranca
nepridiprava!

Zora. Takega postopača!

Lizika. Takega sleparja!

Ivan. Samo iz službe me ne zapodite,
milostiva gospica — vse — le tega ne; ne-
dolžen sem.

Dobska. Ti si ga gotovo dobro poznal.

Ivan. Seveda, poznal sem ga kot dečka,
bil je sicer razposajenec, ali prav pošten fant.

Dobska. Bratranca mora človek zmerom
poznati.

Ivan (v zadregi.) Toda — on je — on ni
moj pravi — kakor pravimo — moj rodni
bratranec.

Vse tri. Ne?

Dobska. Čemu si tedaj lagal, da je?

Zora. Kdo je torej?

Ivan. Sin učitelja Lenoviča (z Vrhnike); prišel je k meni, prosil me, naj mu pomorem, da dobi službo tajnika. Zato sem ga predstavil Liziki za svojega bratranca, in tako je šlo to naprej do vas, milostiva gospica. Ali najhuje šele pride.

Dobska. Še huje, ali je mogoče?

Ivan (ihteč.) Pravkar sem dobil pismo z doma; pišejo mi, da je Lenovičev sin Lipe postal malopridnež in potepuh in da ga hoče oče poslati v prisilno delavnico, dokler se ne izpametuje in poboljša.

Dobska. Nebesa, umrjem!

Zora. Zadela nas je božja kazen!

Lizika. O, groza, groza!

Dobska (plane kvišku.) Lopov je v stanovanju tajnikom; ali ni kaj srebrnine ondi?

Zora. Obleke?

Lizika. Novcev? (Obenem.)

Ivan. Prazne omare, nič drugega.

D o b s k a. Odpravite tega nesramnika!
(Namigne Zori.)

Z o r a (isto Liziki.) Pokaži duri zaniker-
nežu!

L i z i k a (Ivanu.) Vrzi ga na ulico!

L e n o v i č (nastopi, ničesar sluteč.) Jako ele-
gantno in —

D o b s k a. Ven, ven!

Z o r a, L i z i k a (istočasno.) Proč od tod,
proč!

I v a n (zgrabi ga za tilnik; ježno.) Zdaj te
imam, ti peklenski tajnik!

L e n o v i č. Ali —!

D o b s k a. Nesramnež!

Z o r a. Zapeljivec!

L i z i k a. Postopač!

I v a n. Ti baraba!

L e n o v i č. Dovolite mi —!

D o b s k a. Niti besedice. Ivan, stori svojo
dolžnost!

L e n o v i č. Ali jaz sem nedolžen, pri-
segam vam, da ljubim samo vas, gospica —

D o b s k a. Ven ž njim!

Ivan (vrže ga skozi duri.) Čakaj, jaz te naučim kozjih molitvic! (Kriči za njim.) Pojdi domu, potepuh — morebiti prestroji tvoj oče tvojo kožo.

Premor.

Dobska (temno.) Moj Bog, zopet so splavale moje krasne sanje in nade po vodi!

Zora. O, kako je zlorabil mojo nedolžnost!

Lizika. Iz devetih nebes sem padla nazaj na zemljo.

Ivan. Lepo nas je vodil za nos.

Majhen premor.

Zora (tesnosrčno.) Gospica!

Dobska. Kaj je?

Zora. Prosim vas, ne hudujte se name in pozabite, kar se je zgodilo.

Dobska. Ne preostaja mi pač nič drugega.

Lizika. Odpustite tudi meni, milostiva gospica; misleč na ženina, bila sem slepa in gluha.

D o b s k a. Da, vidimo.

I v a n. Najmilostivejša gospica vseh go-
spic, moje dobro srce me je zapeljalo. Prosim
vas najponižneje, ne zapodite me iz službe,
preveč sem že navajen in domač pri vas.

D o b s k a. Bodi ti; a kar se je zgodilo,
ostani med nami. (Zori.) Spremi me v mojo
sobo, a ne priporočaj mi nikoli več kakega
— bratranca.

Z o r a (Liziki.) Zapomni si to, Lizika!
(Odide z gospico Dobsko.)

Lizika (Ivanu.) Izpraskati bi ti morala
prav za prav oči, ali da ti dokažem, da nisem
hudobno dekle, (da mu roko) ná, roko k spravi.

I v a n (jo objame.) Draga Lizika; to je bilo
zame grozno dopoludne. Malone bi bil iz-
gubil službo in ljubico — in vse to radi tega
vražjega bratranca.

Zavesa se zastre.

Talija.

Do Božiča 1902. so izšle te igre :

Pri puščavniku. =====

o o o

Veseloigra v enem
dejanju. — — —
Spisal BENNO —
JACOBSEN. —

OSOBE : Dr. ROBERT ŠKOČIR, zdravniški svétnik,
BERTA, njegova soproga,
ZIGFRID KORNELIJ, doktor,
EDITA, njegova soproga,
FERDINAND, nadnatakar,
ANA, sobarica,
JANEZ, sluga.

Bratranec. =====

o o o

Burka v enem — —
dejanju. Češki spisal
JOSIP ŠTOLBA. —

OSOBE : Gospica DOBSKA,
ZORA, hišina,
LIZIKA, služkinja,
IVAN, sluga,
LIPE LENOVIČ.

Starinarica. =====

o o o

Veseloigra v enem
dejanju. — — —
Češki spisala —
B. VIKOVÁ- —
KUNETICKÁ. —

OSOBE: Dr. IVAN DOLNIK, zdravnik,
AMALIJA, njegova soproga,
SLAVKA, njegova netjakinja,
BELEC, pravnik,
MRAK, občinski sluga,
Prva kmetica,
Druga kmetica.

Medved snubač. =====

o o o

Veseloigra v enem
dejanju. — — —
Ruski spisal — —
VIKTOR KRYLOV
(ALEKSANDROV.)

OSOBE: SEMEN ANDREJEVIČ GRIBKOV, }
doslužen častnik, } brata
IVAN ANDREJEVIČ GRIBKOV, bivši } posestnika
uradnik, }
JELIZAVETA DMITROVNA (LILA), njiju nečakinja,
PAVEL FEDORVIČ BARSOV, mlad profesor
živalstva na gubernijalnem gimnaziju.

Doktor Hribar. =====

o o o

Burka v enem —
dejanju. — — —
Poljski spisal grof
J. A. FREDRO. —

OSOBE: RADIČ, grajščak,
MARA, njegova soproga,
ANA, njiju hči,
ROBERT MALINSKI,
ZORKO LOVRIN,
Doktor HRIBAR,
FRANCE, sluga pri Radiču,
LIZIKA, hišina pri Radiču.

Dobrodošli! Kdaj pojedete domú? =====

o o o

Veseloigra v enem
dejanju. — — —

OSOBE: ČEŠÁREK, smolar.
MAJDA, njegova žena,
KOŠČAK, njen strijc, kmet,
ŠPELA, njegova žena.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076055

